

✚ *Curial e Güelfa*, edició crítica de Ramon Aramon i Serra, text revisat per Joan Santanach, Amadeu-J. Soberanas i Jaume Torró, estudi i notes de Lola Badia i Jaume Torró, Barcelona, Editorial Barcino, 2018, 451 p.

Curial e Güelfa és un dels clàssics medievals més estudiats. Darrerament ha tornat a ser polèmic (abans ho havia estat per una hipòtesi sobre l'autenticitat del manuscrit) a causa d'una nova hipòtesi sobre l'autoria —la d'Enyego d'Àvalos, plantejada per Abel Soler. En aquest context, quasi un segle després de la publicació dels tres volums de l'edició crítica de Ramon Aramon i Serra, que han esdevingut referent indiscutible per a qualsevol estudi, Barcino, la mateixa editorial que va publicar l'edició de 1933, ens n'ofereix una revisió. La nova edició compleix la vella aspiració d'Amadeu Soberanas (director literari de l'editorial entre 1985 i 2005) de reeditar l'obra en un sol volum. Així doncs, tenim a les mans, en un sol volum, un text revisat i corregit que conserva les aportacions encara vigents d'Aramon i hi incorpora les aportacions rellevants dels estudis posteriors.

Aquesta nova edició crítica és resultat d'una tasca col·lectiva: la revisió del text ha estat a càrrec de Joan Santanach, Amadeu Soberanas i Jaume Torró; l'anotació actualitzada ha estat a cura de Lola Badia i Jaume Torró; ells mateixos han escrit la introducció, on resumeixen el contingut de l'obra, el procés de revisió filològica que ha dut a aquesta edició, les aportacions significatives de tots els estudis, l'anàlisi de la llengua i l'estil, les característiques del manuscrit i la llista de les principals edicions i traduccions.

La revisió del text ha permès incorporar esmenes i detallar, de manera clara i precisa, les incidències textuales que s'observen al manuscrit únic de l'obra (Madrid, Biblioteca Nacional, ms. 9750). La revisió minuciosa del text també ha comportat la correcció anotada a l'aparat crític dels passatges desfigurats del manuscrit i alguns canvis en la puntuació.

L'estudi introductori, que segueix la «Notícia preliminar» d'Aramon, fa un extens repàs als «Més de cent anys d'estudis sobre *Curial e Güelfa*»: detalla totes les hipòtesis sobre l'autoria, que es consideren mancades de proves concloents i definitives, tot i que destaca com a més sòlida la

proposta de Ferrer Mallol (2011) que, basant-se en fonts inèdites, advoca per Lluís Sescases, secretari i bibliotecari del Magnànim. També proposa una datació entre 1442 i 1453, d'acord amb les recerques paleogràfiques, lingüístiques i històriques publicades. Les dificultats per trobar un autor són majúscules, principalment a causa de la barreja de procedències dels personatges, l'extensa toponímia i el fet que el manuscrit no sigui un exemplar autògraf (no es pot afirmar, doncs, amb seguretat que reflecteixi fidelment la llengua de l'autor). L'adscripció lingüística del text, un dels cavalls de batalla de les darreres polèmiques, també està enrarit perquè es tendeix a valorar la novella en relació amb el *Tirant lo Blanc* i el seu estil lingüístic, o no s'ha valorat positivament l'erudició de l'anònim i el contingut clàssic dels pròlegs dels tres llibres ha estat titllat d'inadequat o incongruent. Ens trobem davant d'una obra que reflexiona sobre la composició literària i les seves funcions i que, per tant, està ben planificada i té una coherència interna ben connectada amb els coneixements literaris del seu temps. És una novella històrica, com el *Filocolo* de Giovanni Boccaccio, i es nodreix també de la tradició trobadoresca, les cròniques, el *Lançalot*, el *Tristany*, Dante, Petrarca, Guido delle Colonne, Benvenuto da Imola i, per descomptat, dels clàssics passats pel filtre de les traduccions tardomedievals. Per fer-ne una valoració literària rigorosa s'ha de tenir en compte la perspectiva històrica i les eines de què disposem avui dia per llegir, analitzar i interpretar els textos medievals i així ho mostra aquesta completa introducció, que recull d'una manera sintètica i clara l'estudi més extens que Badia i Torró van fer a la seva edició de *Quaderns Crema* (2011) i hi incorpora les conclusions de treballs posteriors.

Malgrat haver estudiat el *Curial e Güelfa* en la seva totalitat sense les interferències de les comparacions amb el *Tirant lo Blanc*, la introducció acaba amb un comentari sobre la poca fortuna que ha tingut la novella, sempre sota l'ombra de l'èxit de l'obra de Martorell. Efectivament, són coses diferents, i, encara que presentin trets comuns, són productes literaris difícils de comparar. Si bé és cert que el *Tirant* és una obra extraordinària, el *Curial* presenta una coherència de planificació d'escriptura gens menyspreable, elegància d'elo-

cució, una prosa elaborada que es resol amb concisió, brevetat i moderació (tret de les intervencions de Fortuna). El manuscrit presenta una grafia coherent i etimològica que correspon a un estadi molt madur de la *scripta* catalana medieval i la llengua defuig el localisme amb una clara voluntat de reflectir un ambient internacional. Tots els estrangerismes semblen calculats, hi ha un gran treball de construcció que dona com a resultat una novel·la molt completa que relata la projecció d'un jove cavaller, Curial, planificada per una vídua també jove, Güelfa. Curial haurà d'esdevenir el millor cavaller del món perquè Güelfa s'hi pugui casar; i així ho farà superant tots els entrebancs propis d'un cavaller errant de la mà de Melcior de Pando, dirigit a l'ombra per la jove vídua.

Barcino ens la presenta amb una edició que convida a la lectura i a l'aprenentatge del seu context, amb unes notes clares, precises i un contingut rigorós, acotat i molt ben documentat amb la bibliografia corresponent i un glossari per no perdre detall de l'excel·lent projecte lingüístic de l'obra d'aquest misteriós anònim.

Gemma Clarissó

✎ *Curial i Güelfa*, versió de Lluís-Anton Baulenas, Barcelona, Editorial Barcino, 2018, 3 vols. (vol. 1, 141 p.; vol. 2, 215 p.; vol. 3, 179 p.).

La col·lecció Tast de Clàssics de l'Editorial Barcino acaba de publicar una versió del *Curial i Güelfa* a càrrec de Lluís-Anton Baulenas. Presentada en tres volums dins d'un estoig —com l'edició publicada a Els Nostres Clàssics l'any 1933 per Ramon Aramon— vol apropar al gran públic aquesta obra anònima en un format molt accessible. Es tracta, doncs, d'una edició que va més enllà de la voluntat divulgativa en l'àmbit escolar i convida a la lectura de l'obra a través d'una llengua actual i rigorosa, atractiva per al lector del segle XXI. Baulenas, en una breu introducció al primer volum, explica el seu propòsit, d'acord amb la voluntat de la col·lecció. Amb un relat persuasiu, com si es tractés del recurs de la falsa traducció, explica la història de l'aparició del manuscrit i les posteriors polèmiques sobre la seva autenticitat i autoria. També comenta les edicions i els estudis que han permès datar el manuscrit i construeix un estat de la qüestió sobre les diverses hipòtesis d'autoria. Després de resumir l'estructura dels tres llibres, destaca les principals característiques del *Curial i Güelfa* per ajudar al lector neòfit a contextualitzar la lectura. Esmenta l'erudició que l'autor exhibeix en els episodis allegòrics i les ficcions poètiques, i, en parlar de la figura de l'heroi protagonista, no pot defugir la comparació recurrent amb el *Tirant* de què la crítica s'ha servit sempre. En aquest sentit, es mostra en la línia de considerar el *Tirant lo Blanc* una novel·la millor, amb algunes reserves, atès que són obres prou diferents per establir una comparació rigorosa: les intencionalitats dels autors no tenen res a veure —el *Curial* només vol explicar una història d'amor, mentre que l'ambició de Martorell amb el *Tirant* se centra en la figura del cavaller i tot el que representa.

Malgrat que Baulenas presenta el text en una traducció amb la sintaxi, les expressions i els girs lingüístics propis del català contemporani, és fidel a l'original i per aquest motiu en comenta la llengua i l'estil, destacant l'ingent treball de construcció d'una llengua literària farcida de neologismes, arcaïsmes, castellanismes, italianismes i alguns occitanismes, tots ells emprats intencionadament per aconseguir la màxima expressivitat.